

соціальних груп, територіальних громад з активною громадянською позицією, зворотнім зв'язком, з відповідним ставленням кожного індивідуума до формування такого діалогу [2].

На нашу думку, сучасна роль інституту соціального діалогу полягає у правових, організаційних, регулятивно-контрольних заходів, фактично забезпечує процес відновлення економіки через опосередкований вплив на соціальні процеси. Тобто, вирішуючи головне завдання державного управління – управління економічними процесами, держава сприяє на суспільство, активізуючи в ньому дії щодо самозабезпечення, самопідтримки, самореалізації.

Роль соціального діалогу слід розглядати як паритет обох учасників – держави і індивідуума (в особі різних форм організації суспільства) з метою узгодження цілей соціального характеру суспільства із цілями держави щодо економічного зростання.

Вплив органів державної влади за допомогою різноманітних засобів на розвиток соціальних відносин, умови життя та праці населення країни має здійснюватись, виходячи із ролі самих учасників, тобто тих, хто намагається налагодити цей соціальний діалог. І, звичайно, ініціатором такого діалогу повинна бути не держава в особі реалізаторів соціальних послуг, а громадянське суспільство в особі окремих індивідуумів, що об'єднуються в різноманітні організаційні форми. Таке громадянське суспільство, якщо воно існує, як таке, само собою активізує процеси соціального діалогу. В іншому випадку система соціального захисту і соціальних гарантій як спосіб реалізації

соціальної політики призведе до загострення соціально-економічних (бюджетних) проблем.

Сучасна форма соціальної політики щодо питань зайнятості населення, оплати праці, врегулювання доходів населення і трудових відносин, на жаль, мають негативну тенденцію до зловживань, корупції, тіньової економіки, бідності, зневажливого ставлення до державних органів влади [3-4].

Соціальний діалог є індикатором зрілості суспільства, цінним демократичним засобом щодо вирішення соціальних проблем, формування консенсусу, а також сучасним і динамічним процесом, що має унікальний потенціал та широкі можливості в сприянні економічного прогресу.

Список використаних джерел:

1. Про соціальний діалог в Україні : Закон України // ВВР України. – 2011. – № 28. – Ст. 1.

2. Василькова В. В. Порядок и хаос в развитии социальных систем: (Синергетика и теория социальной самоорганизации) / В. В. Василькова. – СПб. : Лань, 1999. – 480 с.

3. Слагін В. П. Моделювання взаємовідносин головних суб'єктів соціальної держави в системному просторі інституціональних матриць / В. П. Слагін // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2012. – Вип. 1 (36). – 512 с.

4. Суїменко Є. І. Споживання як віддзеркалення реального рівня життя людей в сучасній Україні / Є. І. Суїменко, Т. О. Єфременко // Українське суспільство. 1992 – 2007. Динаміка соціальних змін / за ред. д.е.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. – К. : ІС НАНУ, 2007. – С. 220–233.

В. М. МОРОЗ

ВЗАЄМОЗОВ'ЯЗАННЯ І ВЗАЄМОВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ПРОТИРІЧ

Серед останніх науково-комунікативних заходів, тематика яких була спрямована на розв'язання проблематики взаємозобов'язань і взаємовідповідальності між державою та громадянським суспільством, слід виділити Міжнародну наукову конференцію “Восьмі юридичні читання: правові проблеми взаємодії влади і гро-

мадянського суспільства”. У вітальному слові до учасників конференції Н. Пархоменко звернула увагу на існування певних проблем у розвитку партнерських відносин між владою та суспільством. На думку вченого, основними перешкодами у взаємодії між громадянським суспільством та державою є: малий відсоток середнього класу;

зміна законодавства з огляду на зміну політичної ситуації; невиконання судових рішень; недовіра народу до органів влади [1]. У межах цієї публікації ми робимо спробу визначити деякі з теоретичних аспектів прояву порушеної проблематики.

По-перше, під взаємозобов'язаністю зазвичай розуміють дотримання сторонами (суб'єктами які укладають угоду або домовляються) зобов'язань по відношенню однієї до іншої. Тобто, суб'єкт угоди має певні обов'язки, виконання яких повинно забезпечити дотримання угоди. У якості учасників угоди, відповідно до проблематики порушеного питання, виступає держава та громадянське суспільство. Якщо до сутності першого учасника взаємовідносин питань не виникає, то сутність іншого учасника відповідних дій, потребує на уточнення. У науковій літературі існує порівняно велика кількість визначень цієї складної та багатогранної категорії, які різняться не лише за глибиною опрацювання відповідної дефініції, а і за напрямом розкриття її змісту. З огляду на обмеженість обсягу цієї публікації ми не будемо наводити результати порівняльного аналізу змісту окремих визначень, а лише звернемо увагу на основних суб'єктів громадянського суспільства, як потенційних агентів для укладення угоди з державою. На думку, О. Скаун, головною діючою особою громадянського суспільства є “автономна особистість”. Тобто, це суб'єкт який: усвідомлює себе вільним (як економічно так і політично) членом суспільства; усвідомлює відповідальність перед суспільством; який є захищеним законом від свавільних дій з боку держави [4, с. 78]. На переконання О. Зайчука, структурними елементами системи громадянського суспільства є “організації (політичні партії, громадські об'єднання, асоціації) та різні об'єднання (професійні, творчі, спортивні, конфесійні тощо), що охоплюють всі сфери суспільного життя і є своєрідним регулятором свободи людини” [5, с. 54]. Цілком очевидно, що ані “автономна особистість”, ані “різні об'єднання”, з огляду на відсутність відповідних повноважень не можуть виступати в якості основного актора, який може (має право) укладати угоду з державою. Скоріше за все ми можемо вести мову про права та обов'язки громадянина як суб'єкта громадянського суспільства та держави, які визначаються в Конституції. Виконання основного закону дер-

жавою і громадянином є основою для розбудови системи взаємозобов'язань, тобто права одного з акторів забезпечуються обов'язками іншого.

По-друге, під взаємовідповідальністю ми розуміємо особливий вид міжособистісних (міжсуб'єктних) відносин, сутність яких розкривається в контексті змісту принципів колективної відповідальності. Отже, за результат розвитку суспільства в цілому та його основних підсистем (політичної, економічної, духовної, соціальної) безпосередньо, несе відповідальність як держава, так і громадянське суспільство. Питання полягає у частці відповідальності кожного з суб'єктів за отриманий результат. Цікавим, відповідно до предмету нашої уваги, є визначення взаємовідповідальності яке було наведено у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 21.11.2007 р. № 1035-р “Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства” (на цей час Розпорядження втратило чинність) саме в контексті визначення принципів взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства. Підвзаємовідповідальністю законодавець розуміє “усвідомлення органами виконавчої влади та інститутами спільної відповідальності за рівень їх взаємодії” [3]. Тобто, з одного боку, суб'єктами взаємовідповідальності виступають органи виконавчої влади, що вже порушує питання про причетність до відповідного процесу інших гілок влади, а з іншого – інститути спільної відповідальності. Якщо група перших суб'єктів може бути конкретизована, то склад іншої групи є більш абстрактним. Отже, питання полягає у необхідності персоналізації суб'єктів громадянського суспільства.

По-третє, проблематика взаємозобов'язаності та взаємовідповідальності між державою та громадянським суспільством досить тісно пов'язана з рівнем свободи (політичної, економічної та свободи совісті), адже коли мова йдеться про “взаємо” то суб'єкт втрачає певну частки своєї свободи, тобто відмовляється від неї на користь свободи іншого. Така дія вимагає балансу втрат та користі, які характеризують взаємовідносини між учасниками процесу. Тут мова йдеться не лише про довіру суб'єктів один до одного (довіряти щоб віддати), а скоріше за конкретний результат (віддавати щоб отримувати). У контексті змісту питання взаємозобов'язаності та

взаємовідповідальності між державою та “автономною особистістю”, як одного з основних суб'єктів громадянського суспільства, заслугове на увагу думка М. Фрідмана щодо відомої фрази Дж. Кеннеді, яка була оголошена під час інаугураційної промови: “Не питаєте, що може зробити для вас ваша країна, – питаєте, що я можу зробити для своєї країни” [7, с. 12]. На переконання М. Фрідмана, людина перш за все запитає: “Що я та мої співгромадяни можемо зробити за допомогою держави” для того, щоб нам легше було виконувати свої власні індивідуальні обов'язки, досягати індивідуальних цілей та, перш за все, захищати нашу свободу” [6, с. 26]. Тобто, держава виступає не лише засобом досягнення індивідуальної мети окремою людиною, а і своєрідним механізмом, за допомогою якого людина користується власне свободою. Цілком ймовірно, що вище наведений підхід може бути розглянутий в контексті так званого споживацького ставлення громадянина до держави, але мета держави, саме і полягає у “забезпеченні власним громадянам достатньо високого та зростаючого рівня життя” [2, с. 35]. Отже, прагнення “автономної особистості” до використання держави для полегшення виконання своїх індивідуальних обов'язків та досягнення індивідуальних цілей вже не може розглядатись як щось неприродне або егоїстичне. Питання полягає у ціні, яку “автономна особистість” готова заплатити за використання механізму держави. Саме в контексті питання ціни і якості послуги, що пропонується державою та бажанні суб'єктів громадянського суспільства отримати відповідну послугу, на нашу думку,

слід шукати діалектику взаємозобов'язань і взаємовідповідальності між відповідними акторами.

Список використаних джерел:

1. Губань Р. Міжнародна наукова конференція “Восьмі юридичні читання: правові проблеми взаємодії влади і громадянського суспільства” [Електронний ресурс] / Р. Губань // Юридичний журнал. – 2012. – № 11. – Режим доступу : <http://justinian.com.ua/article.php?id=3925>
2. Портер М. Международная конкуренция (Конкурентные преимущества стран) / М. Портер ; пер. с англ. ; под ред. В. Д. Щетинина. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
3. Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства : розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.11.2007 р. № 1035-р // Офіц. вісник України. – 2007. – № 89. – С. 89.
4. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підруч. / О. Ф. Скакун. – К. : ЦУЛ, 2011. – 520 с.
5. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / О. В. Зайчук, А. П. Заєць, В. С. Журавський та ін. ; за ред. О. В. Зайчука та Н. М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
6. Фрідман М. Капіталізм и свобода / Мильтон Фрідман ; пер. с англ. В. Козловского ; науч. ред. И. Пильщикова. – М. : Новое издательство, 2006. – 240 с.
7. Barnes J. A John F. Kennedy on Leadership: The Lessons And Legacy of a President / John A. Barnes. – N-Y. : American Management Association, 2007. – 228 p.

И. Э. НАДУТКИНА

ПРОБЛЕМА ЭТИКИ В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ И ВОПРОС МОРАЛЬНОГО ВЫБОРА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧИНОВНИКА

Кадры государственного персонала должны быть сориентированы на деятельность правового государства и хорошо знать соответствующие отрасли права. Наряду с установками и ценностями политической культуры профессионального чиновника формируют требования правовой культуры.

Правовая культура – это глубокое знание и понимание права, высокоосознательное исполь-

зование его предписаний как осознанной необходимости и внутренней потребности.

В работе сотрудников органов власти и управления правовая культура особенно важна, ибо сопряжена с законностью в функционировании этих органов. Именно по тому, законно или незаконно поступают в каждом отдельном случае должностные лица, граждане судят о правовой культуре госслужбы.